

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. Quid sit demonstratio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

præmissæ sint veræ, impossibile est quin sit vera conclusio, propterea syllogismus est regulatus per Dici de nullo: si autem facta tali resolutione, maior nō sit vera, iudicandū est syllogismos non regulari per illa principia, & cōsequenter illationē non valere, saltē vi formæ.

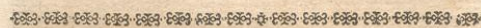
Ex quibus patet, quod hic syllogismus expositorius non inferat conclusionem formaliter: *Deus est Pater, Deus est Filius, ergo Filius est Pater*, quia non regulatur per *Dici de omni*, non enim est verum quod omne, quod est Deus, sit Pater. Et idem patet de hoc etiam syllogismo expositorio: Tyber fuit Romæ à centū annis, hæc aqua, quæ modo Romæ currit, est Tyber; ergo fuit Romæ à centum annis, quia si resolatur maior in affirmatiuam vniuersalem, non erit vera, falsum enim est quod omne quod est Tyber fuit Romæ à centum annis.

DISPUTATIONES IN DVOS LIBROS.

DE POSTERIORI RESOLUTIONE.

IN his libris agit Philosophus de *Demonstratione*, quæ est perfectissimum quid ex omnibus, quæ per se in tota Logica tractantur; & quia ad nihil aliud deseruit Demonstratio, quam acquirendam scientiam, propterea communiter solet hic etiam agi de scientia tam actuali quam habituali.

DISPUTATIO XXI. DE DEMONSTRATIONE.

RIVS tractabimus de *Demonstratione*, quàm de scientia actuali, aut habitibus, quia id magis ad Logicam spectat.

QVÆSTIO I.

De Præcognitionibus & Præcognitis.

Omnis cognitio intellectiva sit ex præexistenti cognitione.

SUPpono omnem cognitionem intellectivam, siue sit doctrina, hoc est, notitia propria industria & labore inuēta; siue sit disciplina, hoc est notitia operis Magistri & præceptoris acquisita, ex præexistenti fieri cognitione: nam omnis notitia intellectiva aut est discursiva, & sic fit ex cognitione istarū præmissarum, ex quibus deducitur; aut est iudicativa sine discursu, & sic præsupponit apprehensionem extremorum, quæ iudicantur esse vel non esse connexa; aut denique est simplex apprehensio, & sic præsupponit aliquam cognitionem alicuius sensus externi, quia iuxta vulgatum axioma: *Nihil est in intellectu, quod non fuit in sensu*. Quia ergo per demonstrationem habetur notitia intellectiva, & quidem discursiva, quæ propterea debet præsupponere alias cognitiones, ex quibus fit; queritur quanam potissimum debeant præcognosci ante demonstrationem, & quales cognitiones debent haberi de illis, quæ præcognoscenda sunt. Quæ sane res magis intricata est, quam vilis, & propterea ab ea nos breuiter expediemus.

Non queritur autem de omnibus omnino rebus, quæ præcognosci debent; sed de iis, quarum cognitio per se necessaria est, & sufficeret, modo haberetur absque aliarum rerum cognitione: unde patet hic non agi de præcognitione sensitiua siue sensus externi, siue interni; quia quamvis necessaria sit pro hoc statu, tamen non est sic necessaria, quin si haberentur aliæ cognitiones intellectuales sine ipsa, illæ solæ sufficerent.

CONCLUSIO

2. Duæ sunt præcognitiones necessario præhabende antequam quis possit demonstrare probare conclusionem aliquam. Hæc est communis, & probatur, quia debet præcognoscere, quid sit subiectum, & quid prædicatum conclusionis; & vterius debet præcognoscere, an præmissæ sint veræ: ergo debet habere duas præcognitiones. Consequentia patet, quia cognitio, quæ cognoscit præmissas esse veras, est distincta à cognitione, quæ cognoscit quid sit subiectum, & quid prædicatum conclusionis. Probatur antecedens, quia si non intelligit quid sit subiectum, & quid prædicatum conclusionis, nunquam potest intelligere præmissas esse veras, & consequenter non potest assentiri illis, nam in vna ex præmissis poni debet prædicatum conclusionis, & in altera subiectum. *Sed in hoc non est difficultas*, sed vtrum debeant dari plures præcognitiones quam duæ: & ratio dubitandi est, quod etiam medius terminus debeat præcognosci; & vterius de ipso subiecto & prædicato conclusionis debeant haberi duæ præcognitiones: unde, quandoquidem vterius debeant præmissæ cognosci, videntur requiri tres aut quatuor cognitiones.

Duæ præcognitiones præhabende ad demonstrationem.

Possit ad hoc responderi, in conclusione asseri duas, non vero negari plures, quæ vtrum dentur vel non dentur, parui est emolumenti cognoscere.

Possit etiam responderi, licet plures habendæ sint præcognitiones quam duæ, eas tamen reduci ad duas vniuersales, scilicet præcognitionem *an sit*, & ad præcognitionem *quid sit*: nulla enim videtur cognitio prærequisita proxime ad demonstrationem, quæ non sit cognitio *an sit* vel *quid sit* siue dentur plures cognitiones quam duæ, siue non dentur.

CONCLUSIO II.

3. Tria sunt præcognita, scilicet subiectum, ac prædicatum conclusionis, ac præmissa. Hæc etiam est communis, & præcognita patet ex dictis, quia illud, de quo debet haberi præcognitio, est præcognitum.

Tria sunt præcognita.

Dices: etiam medium debet præcognosci. *Respondeo primo* hoc non esse contra conclusionem. *Respondeo secundo*, medium cognosci illa cognitione, qua cognoscitur quid sit subiectum, aut quid sit prædicatum conclusionis; unde non est præcognitum distinctum à subiecto aut prædicato.

Dices: Duæ sunt præcognitiones, ergo duo tantum erunt præcognita. *Respondeo* negando consequentiam, quia possunt plura cognosci per cognitiones eiusdem rationis, vt etiam in proposito sit, nam cognitio, quæ haberi debet de subiecto conclusionis, est cognitio quid sit, & talis etiam est cognitio, quæ habetur de prædicato conclusionis.

Quæres quid intelligitur per præcognitiones *an sit*, & *quid sit*?

Quid præcognitio an sit. Quid sit.

Respondeo per *an sit* intelligi illam cognitionem, qua intelligit quis præmissas esse veras, vel qua intelligit aliquid existere vel posse existere; per *quid sit* vero intelligitur illa cognitio, qua cognoscitur de re quid sit, siue distincte, vt importatur per definitionem, siue confuse, vt importatur per nomen.

QVÆSTIO II.

Quid sit Demonstratio.

4. DVobis modis definiuit Philosophus *Demonstrationem*, primo sic: *Demonstratio est syllogismus faciens scire*, quæ descriptio est desumpta ex fine demonstrationis, qui est generare scientiam; secundo sic: *Demonstratio est syllogismus constans præmissis veris primis, immediatis, prioribus, notioribus, & causis conclusionis*: quæ descriptio est materialis, ostendens qualis debet esse materia, ex qua confici debet demonstratio. Vtrique autem harum demonstrationis descriptionum est bona, quia omni, & soli conuenit; sed posterior magis deseruit ad cognoscendum, quomodo debeat confici; & propterea latius explicari solet.

Præmissæ
demonstra-
tionis de-
bent esse
veræ.

Itaque primò dicitur, quod præmissæ demon-
strationis debeant esse veræ, quia licet ex falsis possit sequi
verum aliquando, tamē nunquā propositio falsa potest
esse causa veritatis propositionis veræ; unde cum in de-
monstratione à priori, qualis hic definitur, cognosca-
tur veritas conclusionis propter causam expressam in
præmissis, non potest fieri, ut præmissæ demon-
strationis sint falsæ: debent ergo esse veræ. Tunc autem præ-
missæ obiectivæ sunt veræ; quando vel, si sunt affirma-
tivæ, prædicata eorum habent connexionem cum sub-
iecto, vel, si sunt negativæ, prædicata non habent
talem connexionem: præmissæ verò formales tunc
erunt veræ, quando sunt conformes suis obiectis.

Itē primæ
res & im-
mediatæ.

5. Secundò dicitur quod debeant esse primæ, & im-
mediatæ, (per quas duas particulas idem significatur, quid-
quid dicant aliqui alij) hoc est, debent esse indemon-
strabiles à priori, & hoc vel formaliter, vel virtualiter:
formaliter aliqua propositio est indemonstrabilis à
priori, quando re vera non possunt dari alia propo-
sitiones, quibus à priori demonstretur: & sic hæc propo-
sicio est prima & immediata: homo est animal rationa-
le; & hæc animal rationale est risibile, ex suppositione
quod risibilitas sit passio immediata fluens à rationalitate.
Virtualiter verò aliqua propositio est indemonstra-
bilis à priori, quādo re vera potest demonstrari per alias
propositiones, sed quis eā actu demonstravit, & recor-
datur se eam demonstrasse? Quod autem utraque hæc
indemonstrabilitas sufficiat, patet ex Philosopho 1.
Topic. ubi describens demonstrationē ait eam esse ex pri-
mis, veris, aut ex ijs quæ deducuntur ex primis & veris.

Itē prio-
res & no-
tiores.

Tertiò dicitur quod debeant esse priores & notiores
conclusioni; priores quidem, quia ex ijs procedimus
ad conclusionem; notiores verò, quia dependent
à notitia eorum devenimus ad notitiam conclusionis
ita, ut non possimus scire conclusionem; nisi ijs cog-
nitis, possimus verò eas cognoscere, quamvis nescire-
mus conclusionem; quotiescumque autem aliquid ne-
quit cognosci, nisi aliud cognoscatur, aliud vero potest
cognosci sine ipso, certum est illud aliud esse notius ip-
so, quia est facilius cognoscibile: idem autem est hic
aliquid esse notius ac facilius nescibile, vel tale, quod
prius potest ac debet cognosci.

Propter
quod vnu-
quodque
tale, &
illud ma-
gis.

Philosophus probavit hanc conditionem vulgari illo
axioma: Propter quod unumquodque tale, & illud ma-
gis: ergo cum propter præmissas conclusio si nota, ipsæ
debeant esse magis notæ.

6. Sed cōtra istud axioma obijci potest, quod Filius sit ho-
mo propter Patrem, & tamen non propterea Pater est
magis homo, quam Filius: similiter homo sit ebrius
propter vinum, & tamen vinum non est magis ebriū.
Deinde homo moritur propter infirmitatem, & tamen
ipsa infirmitas non moritur magis: denique Petrus est
homo propterea quod sit animal rationale, & est cor-
ruptibilis propter materiam, & tamē animal rationale
nō est magis homo, neque materia est magis corrupti-
bilis quā homo: ergo non videtur illud axioma valere.

Respondet illud non habere locum, nisi occurrenti-
bus quibusdam conditionibus, quarum prima est, quod
illa ratio, quæ dicitur magis convenire vni, quam al-
teri, conveniat utrique, & defectu huius non currit
axioma in illis exemplis de ebrietate, & infirmitate, &
materia prima. Secunda conditio est, ut illa ratio susci-
piat magis, & minus, & defectu huius non currit in ex-
emplo de homine. Tertia conditio est, ut illa ratio, quæ
dicitur magis convenire, non sit eadem numero, quæ
convenit alteri, & defectu huius non sequitur: homo
est risibilis propter rationale: ergo rationale est magis
risibile, quia eadem numero risibilitas convenit utriq;

7. Dices: aliquod calidum posset tātum caloris in alio
producere, quantum ipsummet haberet, & in tali casu
propter ipsum, illud aliud esset calidum, & tamen ipsum
non esset magis calidū, sed æquē calidum, non obstante
quod esse calidum susceperet magis & minus; & quod
utriq; competere; & quod non esset idem numero cal-
or in utroq;. Propter hoc existimo addendam quartam

conditionem, quæ tamen communiter non additur, ni-
mirum quod illud, quod dicitur magis tale, non com-
municet illam formam, secundum quam dicitur tale,
alteri in eodem gradu, quo sibi communicatur.

Possit tamen breviter dici quod Philosophus non
intellexerit suum axioma, nisi in illa materia determi-
nata, de qua illud protulit, ita, ut tantum intellexerit per
illud, quod propter quod unumquodque est tale, id est
notum, & illud magis tale, id est magis notum: quo qui-
dem sensu est verissimum, quia, ut dixi, illud dicitur
notius alio, quod prius cognoscitur, & minori cum de-
pendentiā; illud autem, propter quod cognitum aliud
est notum, prius cognoscitur, & minori cum dependen-
tiā, & propterea debet esse notius.

Ex quo sequitur quod præmissæ sint etiam eviden-
tiores conclusioni, quia illud est magis evidens, quod
magis apparet; illud autem magis apparet, quod minus
requirit, ut appareat, & illud minus requirit ut appareat,
quod minus dependet ut appareat; cum ergo conclusio
dependeat à præmissis, ut appareat, non est contra, sequi-
tur præmissas esse evidētiores.

Præmissæ
sunt evi-
dētiores
conclu-
sionibus.

Dices: hinc sequeretur quod, quo magis esset aliqua
conclusio remota à principiis, eo minus esset evidens,
& nota, & consequenter quod esset aliqua conclusio,
quæ nullam haberet evidentiā.

Respondet concedendo sequelam, & negando conse-
quentiam, quia licet vltima conclusio haberet minorem,
haberet tamen aliquā: quod si daretur aliqua conclusio,
ante quam essent infinitæ conclusiones demonstrandæ,
profecto nisi esset aliquis intellectus, qui posset demō-
strare omnes illas conclusiones, nihil prorsus haberet
evidentiæ: sed casus est impossibilis, ut fateri debent
omnes: eo tamen admissio concedendum esset primam
conclusionē infinites excedere in evidentiā illam aliam
conclusionem, nec de hoc dubitari potest in hoc sensu.

8. Quæres, utrum sint etiam certiores & veriores?

Respondet negativè, non quod existimem vnam propo-
sitionem non posse esse certiorē altera, quia secundum
communem Theologorum opinionem propositio credi-
ta ob fidem divinam est certior, quam propositio sci-
ta lumine naturali. Cuius ratio est (ut omitam autho-
ritates, quæ citari solent in materia de Fide) quod illa
propositio sit certior & verior, cuius certitudo & veri-
tas dependet à principio magis infallibili, quam prin-
cipium, à quo dependet veritas alterius: cum ergo veri-
tas divina revelans, quæ est principium, cui innititur pro-
positio fidei, ut talis, magis sit indefectibilis, quia infi-
nita, quā principium naturale quod non est infinitum,
sequitur propositionem de fide esse magis certam
& veram, quam propositio aliquam lumine naturali nota.

Præmissæ
non sunt
certiores
nec verio-
res conclu-
sione.

Ratio ergo quæ me movet ad respondendum quæsi-
to hoc modo, est, quod conclusio, ut talis, non sit mi-
nus necessariæ connexionis, quam præmissæ, nec inni-
tatur aliis principiis quam ipsæmet præmissis; & pro-
pterea non video, cur non esset tam vera ac certa, ac
ipsæmet præmissæ sunt.

Ex conditionibus requisitis ad præmissas demon-
strationes restat vltima, nimirum quod debeant esse cau-
sæ conclusionis: quam sequenti quæstione examinabi-
mus.

Advertendum autem hic, quod veritas actus potest
considerari dupliciter, primò ut dicit conformitatem ad
obiectum materiale terminativum; & sic considerata
veritate, unus actus non potest esse verior altero: alio
modo, ut dicit ordinem ad obiectum formale, seu ad mo-
dum, quo habetur, seu principia quibus innititur; & sic
unus actus potest esse verior altero, si innititur veriori-
bus principiis aut certioribus.

QVÆSTIO III.

Quomodo præmissæ debeant esse causæ conclusionis.

9. Non quæritur utrum præmissæ sint causæ deter-
minantes intellectum ad assensum conclusionis,
nec in quo genere causæ eum determinent, quia de hoc
actum est præcedenti disputatione: sed utrum præmissæ
sint causæ, quare à parte rei conclusio sit vera, & si sint,
utrum

utrum